

Pedagogiska relationer – kvalitetens brännpunkt

Sven Persson professor ©

Malmö universitet

Upplägg

- Den grundläggande frågan – vilka är de avgörande drivkrafterna för lärande och utveckling?
- Kvalitet och forskning
- Vad är pedagogiska relationer?
- Vilka kunskaper och kompetenser krävs av förskolans personal?
- Dokumentationens funktion

1. Att förstå – Att bli förstådd

- Barnet strävar efter att bli förstått och att förstå
- Din bekräftelse: “Jag förstår vad du vill göra/hur du känner dig”!
- Barnets bekräftelse: “Jag förstår vad du vill göra?”
- Ömsesidighet: Bekräftelse av att vi förstår varandra
- Din bekräftelse: Jag kan hjälpa dig så att du kan själv.



Alla möten innehåller kognitiva, sociala och emotionella dimensioner

- Jag vill förstå kognitivt, socialt och emotionellt.
- Jag vill bli förstådd kognitivt, socialt och emotionellt



Dialog och kommunikation är grunden

- <https://www.youtube.com/watch?v=8WDrK4L7wyY&list=PLPWxQGVAyGrxHG1Qqi6HENkvtFsSr2D1R>
- Vi är på förskolegården. Sara som är tre år närmar sig rutschkanan. Det är flera barn som åker rutschkanan och det hörs livliga skratt. Sara blir stående en bit ifrån. Hon ser sig lite oroligt omkring och tittar på Nadia, en förskollärare på hennes avdelning. Nadia märker Saras oro och ger henne en uppmuntrande blick och en nick. Sara går fram till stegen. Hon står med ena benet på första steget till rutschkanan. Innan hon börjar klättra upp tittar hon återigen på Nadia. Nadia ger henne ett leende och en nick. Sara ler tillbaka och börjar klättra uppför stegen.

Nuvarande ögonblick (Stern)

- Ögonblick med en stark känsla av närvaro.
- Kroppslig dialog och en strävan efter ömsesidig förståelse.

Flera dimensioner av Nadias stöd i denna dialog.

- En kognitiv dimension som tar fasta på förståelse av varandras intentioner (jag förstår vad du vill göra),
- en emotionell dimension (jag förstår hur du känner) och
- en social dimension (du är inte ensam, vi gör detta tillsammans).

Kompetens visar sig som samordnade **handlingar** (Gergen)
mellan personal och barn



Varför har vi betydelse för hur barn ser på sig själva?

- Då förskolepersonal betonar delaktighet, inflytande, kommunikation och engagemang så kan barn/elever utveckla uppfattningar om sig själva som ***delaktiga, engagerade och dugliga***.



Vad karakteriserar en pedagogisk relation av hög kvalitet?

- Då förskolepersonal förmår ge barnen socialt, kognitivt och emotionellt stöd i situationen
- Strävan efter ömsesidig förståelse av situationen.



Pedagogisk relation som dialog

Interaktioner som är “back and forth – serve and return – conversations” om ett givet innehåll (delat hållbart lärande)

- Dialogen är verbal och kroppslig
- Dialogen utmanar, frågar och undersöker

Investing in our future: The Evidence Base on Preschool Education



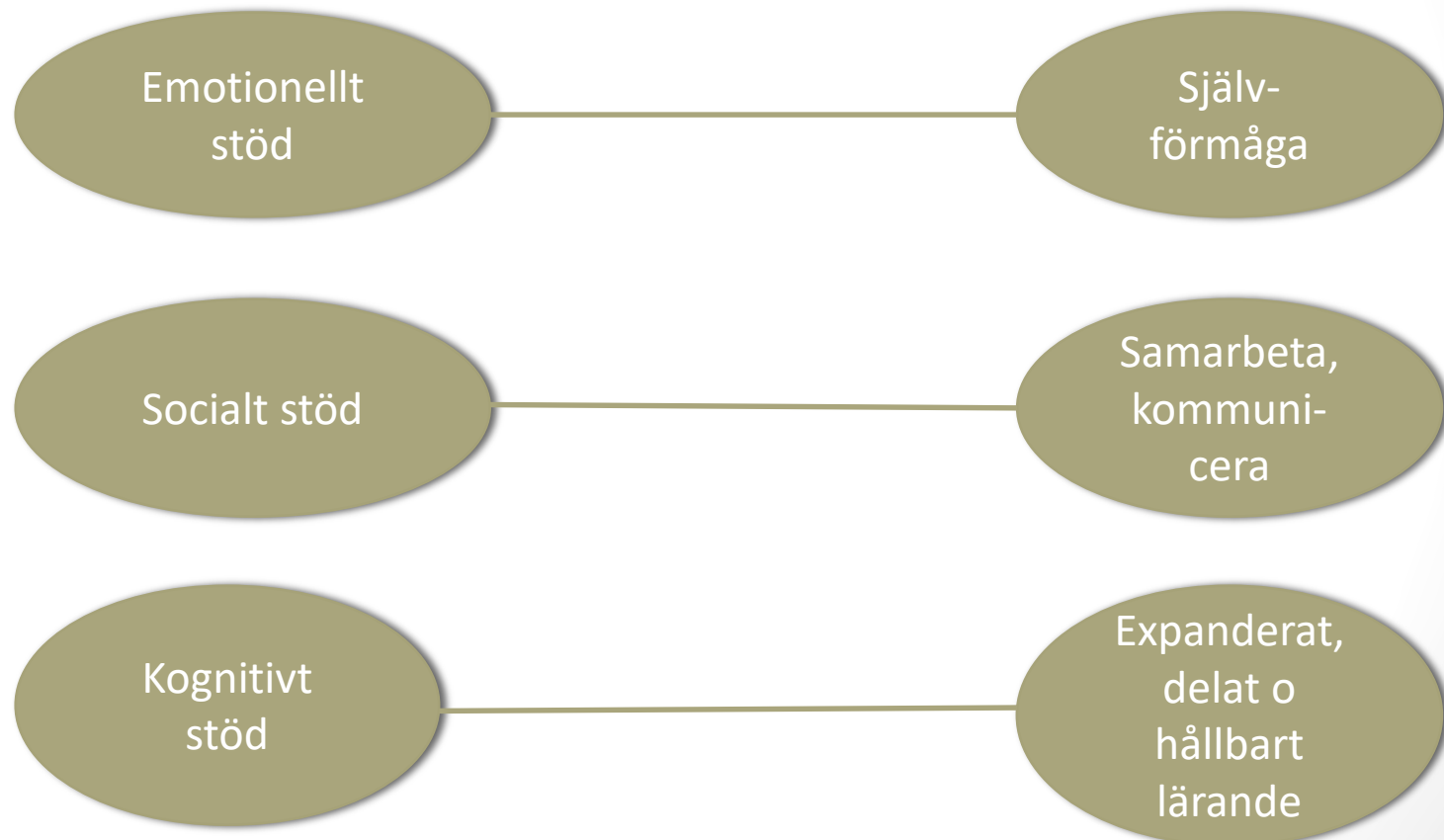
Rapportens slutsats

“The most important aspects of quality in preschool education are stimulating and supportive *interactions* between teachers and children and effective use of *curricula*.”

Tidigare forskning och mer nutida

- Tidigare forskning visar att då positiva relationer utvecklas med lärare under förskoletiden och de tidiga skolåren så påverkar det barns skolprestationer och sociala utveckling i positiv riktning (Birch & Ladd, 1997; Hamre & Pianta, 2001; Pianta, Howes, Burchinal, Bryant, Clifford, Early, et al., 2005).
- Genomgången av forskning i denna översikt bekräftar ovanstående resultat. Flera internationella studier och sammanställningar har på senare tid pekat på att det är förskolepersonalens relationer till barnen och det konkreta mötet mellan personal och barn som kan förklara förskolans betydelse för barnens prestationer i skolan (Brooks-Gunn mfl, 2013; Burchinal, 2010; Siraj Blatchford, 2009; Thomason & La Paro, 2013).

Forskning pekar på samband mellan stöd och lärande/utveckling



I vilka situationer uttrycker barnen i förskolan ett välbefinnande?

Situationer

- **Social interaction and play.**
- **Exploration alone or with other children and staff members.**
- In situations where the child is seen, understood and recognized as a subject with own intentions, needs and preferences, which may be understood as a **relational way of participation in everyday life.**
- Characterizes day care institutions with a **high process quality**

Förutsättningar

- Staff members creating an intersubjective space **dominated by high sensitivity and responsivity**

Välbefinnandets tre dimensioner – då barnen själva berättar

(1) **Positive sense of self:** Concerned with a feeling of being okay , experiences of **positive recognition** and **feeling a sense of belonging**.

(2) **Agency – Control in everyday life:** Having agency, or the capacity to have some control and be able to **exert influence on everyday occurrences**. Most important in children's understanding of agency was **democratization of everyday life**, which could be understood as a condition in which feeling of mastery, control and **self-efficacy was experienced**.

(3) **Security and safety:** Children described feeling safe and secure as important to wellbeing because this enabled them to engage fully in life – which underlines the close interconnection between agency and security. One aspect of this was the emotional security , which **relates to a warm, satisfying, trusting relationship**.

Fattore et al. (2009)

Kvalitet en fråga om fixeringsbild

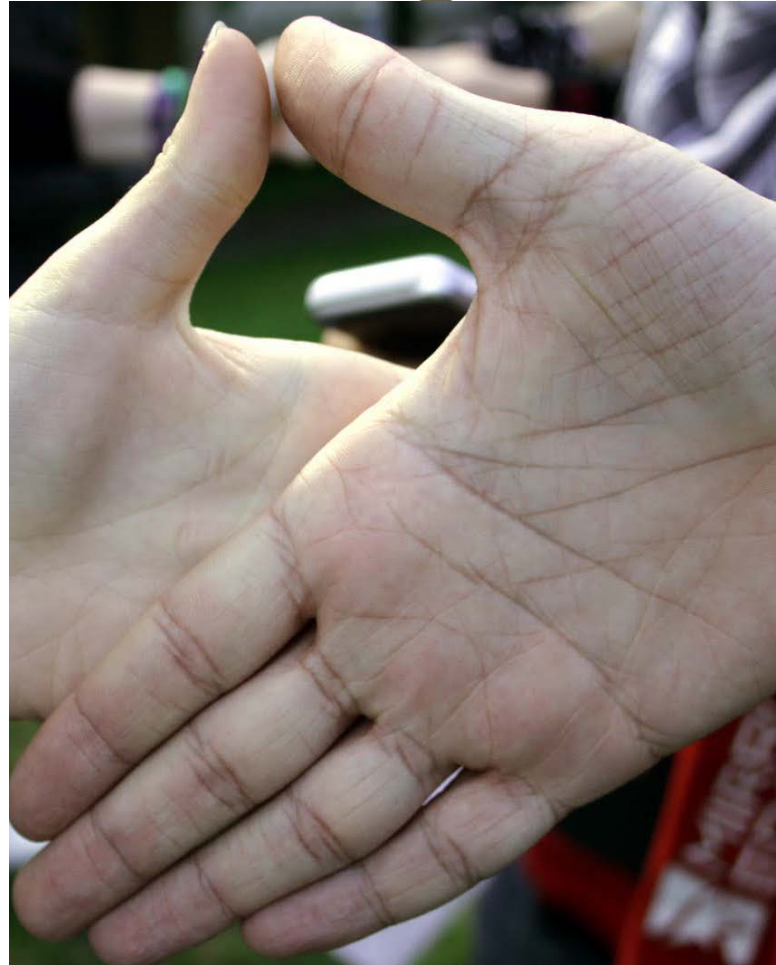


Kvalitet – ett förhållande mellan process och struktur



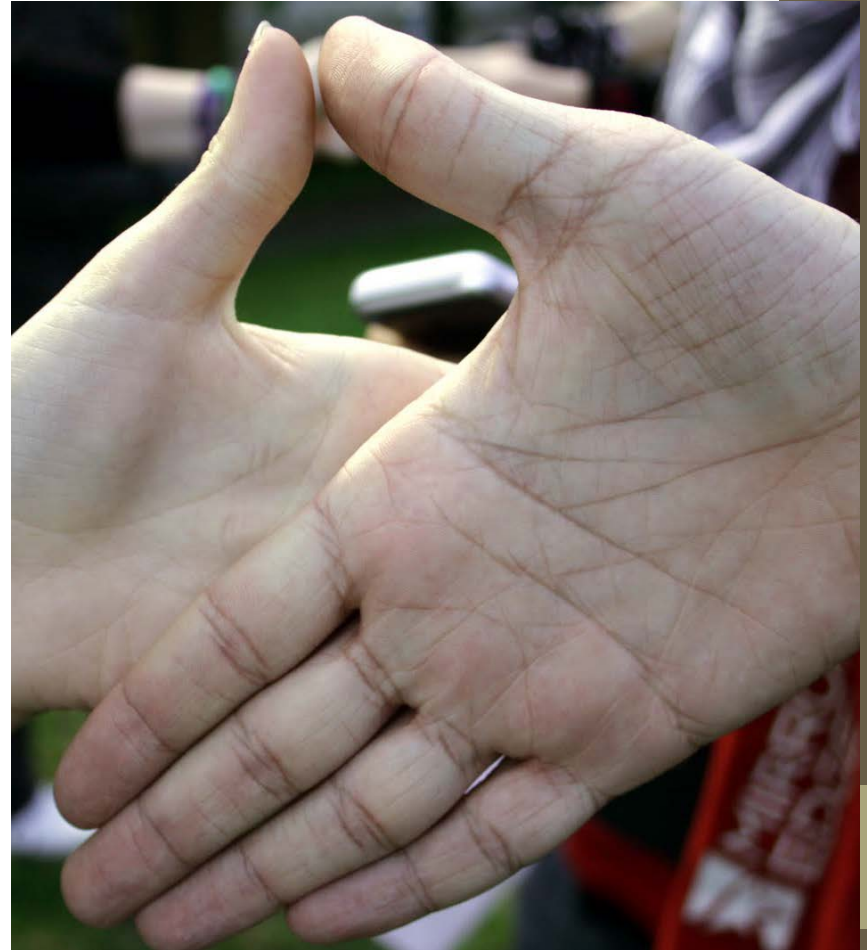
Vilka är de viktigaste strukturella förutsättningarna?

- Förskolepersonalens utbildningsnivå och kompetens
- Förskolepersonalens villkor – personaltäthet, barngruppernas storlek, lön, planeringstid
- Förskolans tillgänglighet – vilka barn går inte i förskolan



Processkvalitet - Pedagogiska relationer

- Ett samlingsbegrepp
- Baseras på empirisk forskning om interaktionens betydelse
- Är pedagogiska eftersom interaktionen sker i en utbildningsinstitution



Pedagogiska relationer som emotionellt stöd

Emotionellt stöd -
självförmåga

- Emotionell närhet och lyhördhet
- Bekräftande av barnets känslor och duglighet.
- Budskap: jag vet att du duger, att du kan).



Pedagogiska relationer som kognitivt stöd

- Expanderat lärande.
- Delat hållbart tänkande
- Dekontextualisering av situation.
- Variera den avsedda egenskapen.
- Budskap: Jag är här för att hjälpa dig förstå och använda dina resurser.



Expanderat lärande som potential

- **Learners learn something that is not yet there.** In other words, the learners construct a new object and concept for their collective activity and implement this new object and concept in practice” (Engeström & Sannino, 2010, p. 2).
- Exemplet cirkeln
- Medforskande: naturvetenskap och teknik i förskolan
<https://www.youtube.com/watch?v=knsnCO9Nsbk>

Pedagogiska relationer som socialt stöd

- Stöd till kollaborativt lärande
- Stöd till kommunikation och dialog med andra barn o vuxna.
- Samspel och samvaro
- Budskap: Vi ska göra det här tillsammans



Problem - låg förekomst av dialog och samspel mellan förskolepersonal och barn.

- Studier som undersökt frekvenser och sekvenser av interaktion med barnen i förskoleverksamhet har konstaterat att interaktionen är relativt kort i tid räknat och inte så vanligt förekommande som man förväntat, det har gällt i såväl utomnordiska som skandinaviska studier (Bouchard, Bigras, Cantin, Coutu, Blain-Briere, Eryasa och Brunson, 2010; Hallam, 2009; Gjems 2010).
- I två skandinaviska studier (Gjems 2011, Thulin, 2012) visar videobservationer av verbal interaktion att personalen inte förmår utvidga barnens lärande – i Thulins studie handlar det om naturvetenskapliga fenomen - istället nöjer man sig med barnens svar och stimulerar inte fortsatt lärande.

Frågor

- Hur får vi syn på/dokumenterar vi processkvalitet och de pedagogiska relationerna?
- Hur kan vi använda dokumentation för att stärka det professionella lärandet i förskolan?

Vilka frågor kan vi ställa till en dokumenterad situation?

- Förtrogenhet - vad kan jag om denna situation utifrån **min egen erfarenhet** (av liknande situationer)?
- Beprövad erfarenhet - vilka **andra erfarenheter** finns i gruppen? Vilken variation finns i gruppen?
- Empirisk kunskap - vad **vet** vi? Vad har vi läst om detta? Finns det **forskning**?
- Teoretisk kunskap – hur ska vi **förstå** denna situation utifrån ett teoretiskt perspektiv? Vilka **begrepp** kan vi använda?

Vilka kompetenser är viktigast för förskolepersonal?

- Relationell kompetens
- Ledarkompetens
- Didaktisk kompetens

Ej omedelbart observerbara kompetenser. En kombination av kognitiva och praktiska förmågor, kunskap (även "tyst"), motivation, värderingar, attityder, känslor och andra sociala komponenter

Obemärkta kompetenser

- “Professional competence must be seen as competence that involves all aspects of the work.”
- “Investment paradigm” – fokus på kvalificering, formella undervisningssituationer.
- The “unnoticed” professional competence is reflected in welcoming the children in the morning, activities around mealtime and bedtime, changing nappies, dressing and undressing, cleaning up, etc.

<https://www.youtube.com/watch?v=qRX5IVqHerA>

Ahrenkiel mfl (2014)

Vi behöver dokumentera och prata om de pedagogiska relationerna

mellan
□
rummet



- Vad är det vi dokumenterar i de pedagogiska relationerna?
- Inkluderar oss själva.
- Vilka stöd ger vi barnen i det konkreta mötet?

Reflektion

- Tillbakaböjning efter latinets reflecto: böja bakåt, vrida
- Reflektion är riktad mot det egna medvetandet och handlandet: varför tänker och gör jag så här?
- Mål: att bli medveten om sina egna tolkningsramar



Professionell kunskapsbildning genom pedagogisk dokumentation



- Dokumentera interaktion och betydelsefulla ögonblick
- Utveckla den egna förtroendet - se något nytt.
- Kollegialt lärande – diskutera och tolka dokumentation tillsammans.

4. Slutsatser



Förskolan har stor potential

Det gäller att fokusera



Forskning visar att interaktionen är nyckeln



Hög kvalitet är samordnade handlingar mellan personal och barn



Vi behöver utveckla ett gemensamt professionellt språk för dessa relationer



Systematiskt kvalitetsarbete sker genom kollegialt lärande

Stöd till kollegialt lärande och reflektion

